

ILUSTRIRANI

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

GLASNIK

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. :: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 11. NOVEMBRA 1915 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 11.

Prevoz nemških čet čez reko Vislo do Varšave.

Prehod nemških čet čez Vislo. ☉ Boj ob reki San. ☉ Žične ovire pred Luckom. ☉ Čevljarska zadruga v Mirnu. ☉ V žičnih ovirah. ☉ Sanitetni odderek. ☉ Ranjena sestra-strežnica. ☉ Soča, Doberdob in Kalvarija. ☉ Padli junaki. ☉ Naši pevci v Ameriki. ☉ Spomenik Hindenburgov. ☉ Bolgarski car in generalni štab. ☉ Kozak. ☉ Vilna. ☉ Mornarica v boju.

Besni invalid na fortu Ratonneau.

(Dalje.)

»Fort je nepremagljiv,« je venomer navdušeno govoril. Jaz bom branil fort, tudi če izkrcajo Angleži sto tisoč mož in ga napadejo. Ampak nered je bil pa tukaj velik!»

»Tako izgleda pri vseh baterijah na fortih,« je rekel Tessier, »stari poveljnik

stava z lilijami, ponos Francoeurja, blaženo znamenje žene, ki je bila rojena Lili in najljubša otrokova zabava. Tako je prišla prva nedelja, od vseh blagoslovljena, in Francoeur je zapovedal svoji ženi, preskrbeti mu za opoldan kaj boljšega, ker pričakuje svojega tovariša Basseta, posebno si je delal upanje na jajčni kolač, ker kokoši forta so dobro nesle in tudi par divjih ptičev, katere je Brunet ustrelil, je dal v kuhinjo. Med tem pripravljanjem

krožel gotovih. Gospa je šla po svojih kuhinjskih opravkih, oba vojaka sta odšla, da bi prinesla sadja za kosilo, vsi so hoteli ta dan prav razkošno živeti in čitati časnike, ki jih je Basset prinesel s seboj. V vrtu je sedel Basset Francoeurju nasproti in ga tiho opazoval. Ta ga je vprašal po vzroku.

»Mislim, da ravno tako zdravo izgledate kakor navadno, in kar napravite, je tudi pametno.«

»Kdo pa dvomi o tem?« je vprašal Francoeur in vzkipel, »to hočem vedeti!»

Basset je hotel obrniti pogovor na kako drugo stvar, a Francoeur je imel nekaj groznega na sebi, njegovo temno oko je vzplamenelo, njegovi ustnici sta mu silili naprej. Staremu blebataču Bassetu je že upadlo srce in tako tanko kakor kaka violina je pripovedoval o govoru poveljnika, da ga namreč muči zlodej, dalje o svoji dobri volji, da bi mu ga na njegovo naročilo redovnik pater Filip izgnal in zato ga je poklical, naj pride, preden bodo šli k mizi, pod pretvezo, da mora v mali kapeli brati mašo, ker je posadka tako oddaljena od službe božje. Francoeur se je zgrozil nad sporočilom in je prisegel, da se hoče krvavo maščevati nad onim, ki je tako laž raztrosil v svet. Sam ne ve ničesar o vragu, in če sploh ni nobenega, sploh nima nič proti temu, kajti nikjerna

imel te časti, da bi se bil seznanil z njim. Basset je rekel, da je čisto nedolžen,

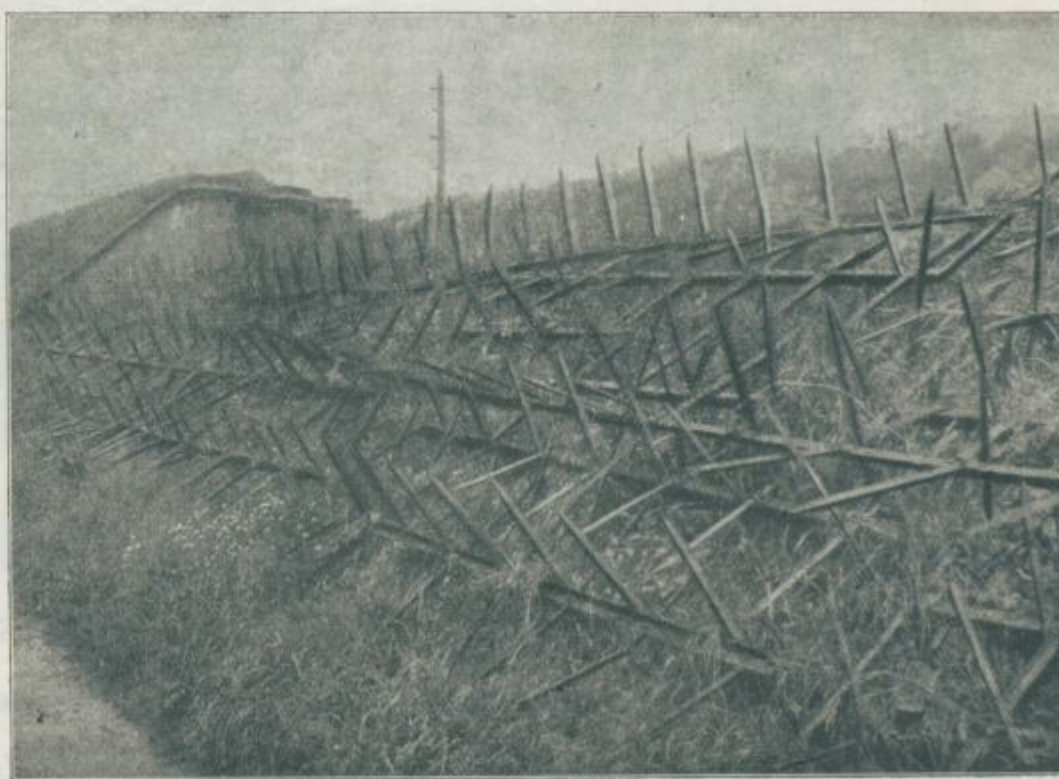
V beg pognana ruska armada ob reki San pri Radymnu.

ne more več s svojo nogo tako visoko priti, in, hvala Bogu! do sedaj Angležem še ni prišlo na misel, da bi se tukaj izkrcali.

»To mora biti drugače,« je rekel Francoeur, rajši si dam jezik sežgati, kakor da bi dopustil, da bi naši sovražniki upepelili Marseille ali da bi se jih mi morali vsaj bati.«

Žena mu je tudi morala pomagati, otrebiti zidovje trave in mahu, ga pobeliti in v shrambah prezračiti živila. Prve dni niso skoro nič spali, tako jih je neutrudljivi Francoeur priganjal k delu in njegova spretna roka je napravila v tem času toliko, za kar bi kdo drugi rabil vsaj mesec dni. Pri tej delavnosti ga pa njegove muhe niso pustile pri miru; zelo se je gnil; toda vse le do nekega določenega cilja in Rozalija je blagoslovljala dan, ki ga je prinesel v to višje ozračje, kjer navidezni hudič ni imel nobene moči nad njim. Potem ko se je veter preobrnil, je vreme postalo toplejše in se je zjasnilo, da se je celo zdelo, da bo za njiju nastopilo novo poletje; vsak dan so ladje prihajale in odhajale, pozdravljale so in so bile pozdravljene od forta ob morju. Rozalija, ki še ni bila ob morju, je mislila, da je na drugem svetu in njen sinček, ki je bil prej večkrat v vozu ali pa v gostilniški sobi zaprt, se je sedaj veselil popolne prostosti v malem, zaprtem vrtu forta, katerega so prejšnji prebivalci na vojaški način, artiljerijsko okrasili z umetnimi matematičnimi črtami, z mirto; nad njim je plapolala za-

je pa prisopihal Basset in se je divil nad izpremembo forta; v imenu poveljnika je

Ruske žične ovire, takoimenovani »španski jezdec«, pred trdnjavo Luck.

poprašal po umetnem ognju in se začudil ker je bilo veliko število raket in svetilnih

da je stvar le slišal, ko je poveljnik sam s seboj govoril in ravno ta je vzrok,

zakaj je Francoeur prišel od dotičnega polka proč.

»Kdo je pa prinesel poveljniku to novico?« je Francoeur tresoč se vprašal.

»Vaša soproga,« je on odgovoril, »a z najboljšim namenom, da bi Vas izgovorila, če bi tukaj kake neumnosti počeli.«

»Ločena sva,« je zakričal Francoeur in se je bil ob glavo, »ona me je izdala, uničila, s poveljnikom ima skrivnost; sicer je neskončno mnogo zame storila in trpela, a sedaj mi je prizadela neskončno mnogo zla. Ničesar ji nisem več dolžan, sedaj sva ločena!«

Polagoma se je zdelo, da postaja vedno bolj tih, čim glasneje je bilo v njegovem srcu; zopet je videl črne duhovnika pred seboj, kakor tudi mislijo oni, ki jih je ugriznil stekel pes, da vedno vidijo psa. Nenadoma je pa stopil med vrata pater Filip. Francoeur mu je naglo stopil, da bi ga vprašal kaj hoče. Pater je mislil, da je sedaj prilika za zarotovanje, nagovoril je hudiča in med tem je premikal svoje roke nad Francoeurjem v križajočih se črtah. To je Francoeurja razjezilo; kot poveljnik forta mu je zapovedal, naj se hitro pobere. A neustrašeni Filip se je še silneje upiral hudiču in Francoeurju, in ko je celo svojo palico vzdignil, Francoeurjev vojaški ponos tega ni prenesel. Z besnečo močjo je zagrabil malega Filipa za plašč in ga je telebnil čez železno ograjo, ki je varovala vhod in če bi dobri mož ne bil s plaščem obvisel na koncih

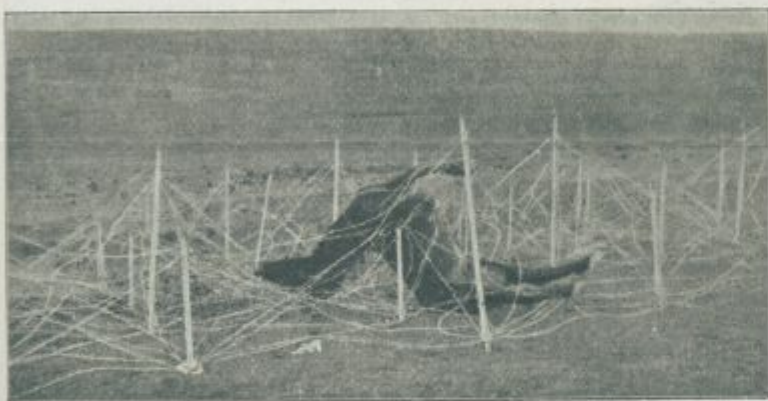

Čevljarska zadruga v Mirnu pred vojsko.

miza in to je spomnilo Francoeurja na kosilo. Zahteval ga je in Rozalija ga je prinesla, od ognja nekaj razvneto, a zelo vesela, kajti meniha ni zapazila, ki se je pobral za ograjo in si je komaj opomogel od prvega strahu. Tiho je molil, da bi Bog odvrnil še kakšno novo nesrečo; komaj je opazila, da sta njen mož in Basset, ta v zadregi, oni pa temen, gledala na mizo. Vprašala je po obeh vojakihi, in Francoeur je odgovoril:

»Saj lahko pozneje jesta, jaz sem lačen, da bi najrajši cel svet raztrgal.«

Potem je postavila pred njiju juho in je dala iz vljudnosti Bassetu največ, nato je odšla, da bi spekla še jajčni kolač. (Dalje.)

V žičnih ovirah.

ograje, bi bil težko padel po kamenitih stopnicah. Blizu te ograje je bila pokrita

Zmaga.

Črtica iz nemško-francoske vojske 1870.
Poslovenil J. M.

(Dalje.)

Od leve strani je postal živahen ogenj in v nemški tabor je priletela tuinsem kakšna granata, ki ni napravila kaj škode. Komaj sto korakov od leve je ležala prva gardna-infanterijska-brigada. Ko je bilo dano povelje so se začele čete pomikati. Čelade in bajoneti so se bliskali v solncu.

Nato je nastopila za temi brigada. Potsdamski »velikani« so z pretečimi koraki stopali zraven polka. Kompanijske kolone spredaj, drugi bataljoni zadaj. Ura je bila tri četrt na šest. Kmalu nato je nastalo splošno bobnenje in streljanje. Sovražniki so menda zapazili, da se je nemška brigada ojačila, zato so podvojili streljanje.

Takrat so se zopet oglasila povelja:

»O, duh! Duh!«

»Kako dolgo si že tu?«

»O, duh! Duh!«

»Vstani, božji človek, in povej, kaj se ti je zgodilo!«

»O, duh! Duh!«

»Strela, človek! Kakšen duh? Kaj si videl?«

»O, duh! Duh!«

»Kaj takega se še ni zgodilo. Morala je biti Banshee¹, ki smo jo snoči pozno ponoči slišali. Toda kaj je prineslo Neda v trdi noči tu sem?«

»O, duh! Duh!«

Spravili so ga domov in vse povedali njegovi ženi. A tudi ona ni več spravila iz niega:

»O, duh! Duh!«

Še po dolgih letih se je pogosto dogodilo, da je Ned, ko se je vračal s sejma ali trga ter se ga pri tem nekoliko preveč nasrkal, krilil med latami svojega voza in klical z razprostrtima rokama:

¹ Banshee, prikazen v ljudskih pripovedkah Ircev in Škotov. (Opom. prev.)

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal
P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha.

(Dalje.)

Ko je večkrat postal, je slednjič dospel do vhoda pred votlino. Tu je opazil šibko svetlikanje, ki je prihajalo izza močrne pečine pred vhodom. Ned si je mislil: »Zdaj je na delu, vražji človek! To bo presenečenje!«

Plazil se je oprezno dalje. Potem je po kratkem odmoru naglo planil okoli vogla in stal nasproti — ne gospodu Hambertonu, temuč strašni, z rjuhami ogrnjeni, molčeči postavi, ki se ji je izpod bele kapuce režala grozna mrtvaška lobanja. Pred prikaznijo je visela svetilka in osvetljevala stene votline.

V prvem hipu je Ned Galwey strahu otrpnil in je samo nemo strmel predse. Tu se je nagnila strašna postava naprej in nesrečnik je planil z groze polnim vzklikom v beg. A prikazen je padla nanj in ga vrgla na tla; svetilka je ugasnila in Ned je izgubil v temi in vsled smrtnega strahu zavest.

Ko so se drugo jutro v sivem polmraku vračali delavci v kamnolom, se jim je zdelo, kakor bi slišali pridušeno stokanje, ki je prihajalo iz votline, kjer so hranili krampe in kladi. Po majhnem obotavljanju — irski kmet ima namreč poseben strah, »da bi kaj našel«, pri katerem pride v dotiko z zakonom — po majhnem obotavljanju so torej šli v votlino in zagledali samo belo rjuho, izpod katere je sunkoma prihajalo ječanje, polomljeno in ubito svetilko ter mrtvaško glavo. Odgrnili so rjuho in pod njo našli stegnjeno postavo Neda Galweya, ki je bil bolj mrtev ko živ. Na vsa vprašanja pa je imel samo tih odgovor: »O, duh! Duh!«

»Človek, kaj za zlodja te je prineslo semkaj?«

»Na desno, levo, ta četa sem, ona tja, hitro stopaj...«

Glas trombe se je razlegal in bojni ples se je pričel. —

Berkenfelde je skočil s svojo sabljo naprej. Toča krogel se je vsula na sovražnika. Sablje so se zablistale, granate so padale na obe strani in se z groznim pokom razletavale.

»Naprej!«

Stotnik je dajal povelja. Pregledal je v enem trenutku vso bojno ravnino. Razpenjala se je v položen grič in zopet padala. Na najskrajnejši točki pa je stala vas St. Privat, podobna trdnjavi z belim obzidjem. Iz hiš so se pokazali vsak trenutek oblaki in plamen, potem je siknilo po zraku — to so bile svinčenke.

Nemške čete so drvele proti glavni sovražnikovi moči.

Mladi poročnik, ki je prej tako žaloval, se je nekoliko ojunčil. Tudi on je dajal povelja: »Naprej, otroci, naprej, proti Francozom!« Vsi so hrabro, skoro divje drveli proti St. Privat, ki je ležal že v dimu. Ali je to bila železna volja vsakega junaka, ali stroga disciplina? So li uvideli v boju rešitev?

Oni, — grenadirji so prišli prvi. Glavo naprej, v rokah puške, tako so korakali. Marsikateri je glavo pomolil naprej neustrašeno in hrabil tovariše.

»Naprej, naprej!«

Vedno močnejši, vedno groznejši je bil ogenj. Svinčenke so padale, nekatere brez škode, druge pa so nosile smrt hrabrim borilcem.

Tudi baterije so silile v ospredje. Po zraku so frčale granate kakor živi ogenj in se zarile v tla.

Mitraljeze pa so pele grozno pesem o smrti.

A vseeno so se pomikali grenadirji dalje. Poročnik je veseleje stopal na čelu junakov. Bobni so ropotali, svinčenke so sikale in topovi bobneli.

»Naprej proti St. Privat!«

Potem so se ustavili.

»Na tla!« se je glasilo povelje. Edino mladi poročnik je stal pokoncu. Bil je vzor hrabrega borilca. Vojaki so slišali, da so zavzeli sovražniku ves tren. Veseli so bili te novice. Toda pot k cilju je še daleč. Kje je še St. Privat? Pogled nazaj!

Ne — Bog obvari — nazaj gledati. Ne, na Blaško polje se ozreti, ki je pokrito z mrtvimi in ranjenci, ki leže v luži krvi. Ta grozni pogled: brez rok, nog, oni ima staknjene oči, drugi zopet druge znake grozne bitke. Blazni so in umobolni.

Ne glejte na potok krvi, ki teče po polju!...

Oberst je skočil s svojim konjem hrabro v sovražnikov strelni jarek.

»Naprej! Strelni jarek je naš. Dobili smo zopet novo postojanko!« Ali trenutek nato je padel oberstov konj na tla, zadet od sovražne granate. »Zdravniška pomoč!«

»Naprej, naprej, udarite boben, trombe naj se oglašajo, pogum!«

V vrsti grenadirjev pa niso bili sami junaki. Glej, tam se je eden neranjen in živ, vlegel na zemljo kakor bi bil mrtev. »Vstani, se ne boš bojeval?« so kričali nanj drugi, ga suvali s puškinimi kopiti: »Hudobnež, naprej, kaj si se potuhnil, naprej proti St. Privat!«

Zastava je bila pri kompaniji. Seržant Rürich, kateri je že v prejšnjih bitkah nosil zastavo, jo nese tudi sedaj! On je bil vedno eden izmed tistih, ki se bore v prvih vrstah kot levi. —

Toda glej, od slabosti in utrujenosti je padel na zemljo, zraven nekega podčastnika, ki je prijel za zastavo. Toda tudi njega je zadela sovražna krogla, ki je sikajoče priletela od St. Privata.

Kruse Brignitzer je prijel za zastavo, jo vzdignil visoko nad vrste, ki je plapolala v lahnem vetriču.

Vsi stotniki so že padli. Tudi Kurt Berkenfelde je počival na bojnem polju med hrabrimi. Edino še ta mladi poročnik je ostal. Ta naj torej načeluje celi kompaniji?!

Kompaniji? Saj jih je še samo gruča

Sanitetni oddelek s težko ranjenim vojakom.

Sestra-strežnica med težko ranjenimi.

»O, duh! Duh!«

Navsezadnje ga je vsa okolica imenovala »zavdani mož«.

Gospod Hamberton pa ga ni hotel pustiti še na tako dober in lahak način. Pred takimi značaji je občutil zelo močno sovraštvo; rabil je tudi dokaza, da je vse razširjena vera v skrivne zaklade neupravičena; dalje se je hotel pokazati nezadovoljni skupini svojih delavcev moža, s katerim se ni šaliti.

Ko sta čas in razmišljanje Neda nekoliko spametila, je gospod Hamberton zahteval mirno, a odločno točno poročilo o dogodku, ki sta ga preresetavali dve fari. Predvsem je hotel natančno vedeti, kaj ga je ono zimsko noč spravilo v votlino. On je pač dobro vedel, a hotel je, da Ned sam prizna. Tako daleč ga pripraviti, to ni bila šala. Ned je razpolagal z večjim številom razlag za svoje bivanje v votlini, a vse so bile zelo različne kakor njih možnosti. Najprej je bil začaran, potem mesečen, potem je sanjal trikrat zaporedoma, da se v votlini nahaja lonec poln zlata.

Slednjič je razlagal, da so bili »mesečni jezdec¹«, ki so proti vladi in vsakemu dostojnemu, s težkim delom obloženemu človeku, in ki si z ustreljenjem enega Angleža ne delajo težje vesti ko z ustreljenjem plašnega kunca; ti da so ga izvlekli iz gorke postelje in zanesli v votlino, kjer so imeli svoja nočna revolucionarna zborovanja.

Gospod Hamberton je vsako zgodbo vzel, kakor je prišla iz Nedovih ust, in jo pripovedoval svojim delavcem. Vsaka nova izmišljotina je med njimi povzročila veliko veselost, in gospod Hamberton je mogel opazovati, kako je vsaka nova laž počasi zatirala vsako sled nezadovoljnosti in vsako še skrito misel, da on nabira zlato. Nekega dne se je bil odločil, da bo sklical svoje delavce in jim predočil njihovo nezvestobo in hinavščino. Toda to misel je opustil vsled trpkega razmišljanja.

»Vedno in vedno je isto,« se je glasila njegova sodba »in ostalo bo do konca sveta. Vsak človek je lažnik. Moram pač

ljudi toliko časa strpeti, dokler mi jih ni mogoče zapustiti.«

Misel, mirna in premišljena, misel, ki je vedno živela v tem posebnem možu, je bila sledeča: To življenje mirno in kolikor mogoče prijetno zapustiti, ko bi izvršil gotovo nalogo. Misel ni izvirala iz strasti, niti iz strahu, tudi ni bila fiksna ideja. Vsebovala je življenjski nazor starih Rimljanov, ki je s svojim mehkim črnogledim in filozofsko navdahnjenim čuvstvom gospodu Hambertonu prijala v najvišji meri. In rimski način, ločiti se od življenja, je njegovi čudi zelo odgovarjal. On ni nameraval se starati in postati žrtev vsaki ostudni bolezni in slednjič vzbujati stud celo tistim, ki so ga ljubili. Videl je že starost in vsakrat ga je ob misli nanjo stresla groza. Pretreslo ga je, če se je spomnil starostne ponorelosti, različnih bolezni, nesposobnosti do vsakega dela in sklenil, da se sam prostovoljno loči od življenja, kakor hitro bi izpolnil gotovo nalogo. Parkrat je to omenil očetu Cosgroveju ob priložnosti, ko sta se razgovarjala o neumrljivosti duše in o onostranskem življenju.

¹ Tajna irska zveza.

Soški breg — v ozadju Doberdobska planota.

Soča in Kalvarija.

Pozorišče najljutejših bojov med Italijani in Hrvati.

hrabrih ostala pri življenju, drugi so že vsi padli.

Tudi ta vrsta je postala redkejša.

Bobnarja ni bilo več v vrsti. Zadnji je še bil Brüchner. Toda temu je zdrobila krogla desno roko. Odnegli so ga v lazaret.

»Naprej, le pogum. Čeprav ni bobna. Tudi tako bomo streljali!«

Čeprav so že tako blizu St. Privata, vendar ne neso na tako razdaljo nemški mali topovi. Da bi mogli vsaj nekoliko bliže k utrdbam, potem bi streljali s topovi. Toda od velikanske grenadirske kompanije je ostala še ta peščica izmučenih mož. In ti se naj borijo s tako velikim sovražnikom? Pruska garda je hotela

z velikansko premočjo napasti francoske utrdbe pri St. Privat, a ostala je le še ta peščica hrabrih. A borili se bodo ti vojaki do zadnje kaplje krvi. Le še ta poročnik je ostal. Njega ni pokosila smrt, on ni padel kot tisoč drugih. Grozna je vojska. Blazne in podivjane so čete, ko se streljajo. A on je še vendar pri živih. Bog ga je rešil, da preмага s hrabro četo Saint Privat. Bo li mogoče?

Poročnik je pogledal na uro. Kazala je pol sedmih.

Že od šestih do sedmih divja bitka. Malo časa, a smrt je pokosila že več kot polovico njegovih grenadirjev. Povsod okoli samo mrtvi in ranjeni in potoki rdeče krvi!

Še sedaj lete svinčenke neprenehoma po zraku. Kako in kdaj bo konec?

Vztrajati mora do konca, bo že prišla od kje kakšna pomoč. Sedaj bi prav prišli mali topovi.

(Dalje.)

† Ludovik Mastnjak,

četovodja c. in kr. lovskega bat. št. 20, je bil rojen na Dobrni pri Celju kot sin že rajnega hišnika v Toplicah. Bil je pošten fant, vesele, odkritosrčne narave. Kot član

Ludovik Mastnjak
padel v Karpatih.

Jurij Jekovec
od Device M. v Polju.

Ivan Zabukovec
padel ob Dnjestrju.

Franc Koder
padel pri Grodeku.

Franc Krvina
padel kot dragonec.

Jožef Kunavar
padel na sev. bojišču.

Potem je enkrat preplašil duhovnika, odkrito mu razodevši svoj sklep, da zapusti to uborno življenje, kakor hitro bi videl in vedel, da je Claire Moulton pod zaščito in varstvom moža, čegar poštenosti jo lahko zaupa. Da bi omilil staremu duhovniku strah, je pristavil: »Pač sami vidite, prečastiti, da je to nekaj, kar je še v daljni daljavi. Jaz celo menim, da predpogoj sploh ni izvršljiv ali pa vsaj čez dolgo let. Toda — kakor hitro najdete viteza Galahada¹, mi poveste, ali ne?«

»Vi pač morate pustiti gospodični Moulton, da vsaj lahko nekoliko izbira,« je odvrnil duhovnik. »Iz mojega sicer malega poznanja mladih dam, se mi zdi, da njihovih nagnenj ni mogoče določiti s silo.«

»Seveda ne, seveda ne! Jaz bom Claire prepustil popolno svobodo. Toda s tem se bo izvršitev moje namere samo zavlekla, ker bo, kakor vsaka deklica, gotovo poročila lumpa ali tepca.«

»Jaz pa o tem nisem tako gotov,« je

dejal duhovnik: »A hočem moliti, da bi Bog dal, da se res tako zgodi, ali pa da bi Vam Bog izpremenil srce. In to bo storil, to bo storil. Jaz sem sicer zelo reven prerok, toda vidim dan, ko bo gospodična Moulton srečna gospodinja v Brandon-Hallu in Vi njen češčen in spoštovan prijatelj in oče.«

»O mož velike vere! Kako malo veš ti! Kako malo veš ti!« je dejal gospod Hamberton.

XXII. Grozno odkritje.

Nastop gospoda Maxwella pred in po lovu je dal Pierryju mnogo, mnogo misliti. Nihče med nami, si je mislil, in naj bi bil še tako pogumen, in naj bi bil še tako brezobziren, bi si ne bil upal tako nastopiti; in dezerter bi, pri Bogu, prav gotovo tega ne napravil. Dasi je bilo Pierryju zelo mučno vohuniti, je bil vendar tako vznemirjen, da se je odločil opazovati Maxwelllovo dejanje in nehanje. Sicer je tujčevemu obnašanju manjkala vsaka tajnost, a Pierry je kljub temu menil, da ga bo prese-

netil v brezskrbnem hipu, ko se mu bo razodela skrivnost njegove osebe.

Čudno, misel na agenta Netterville, na njegovo jezo vsled težkega razžaljenja pred vso lovsko družbo, na maščevanje, ki ga bo stresel nad njim, je mladeniča celo zimo manj mučila ko vrpašanje: Kdo je gost v naši hiši? Odkod je prišel? In zakaj je prišel ravno v Lisheen? Izprašal je svojega očeta natančno, ali ni mogoče, da bi imeli kje na Angleškem ali v Ameriki bogate sorodnike, daljne strniče in bratrance, ki bi jim bilo na tem, da obnove prijateljstvo, in ki bi morda imeli tudi sredstev, da bi jih rešili žalostnih razmer. Dobri oče je zmajal z glavo. V Ameriki so seveda živeli sorodniki, a so vsi skrbeli samo zase in so se prav malo brigali za stike domačih. Kolikor je pa njemu znano, jih na Angleškem ni bilo. Dejal je, da naj Pierry opusti vsako upanje na pomoč iz tujine; mislil je, da se peča s takimi nadami. Nato je Pierry izkušal razvozlati uganko na drug način, a je ni mogel. Pogovarjal se je večkrat z Debbie. Ta je vztrajala pri svojem mnenju, da je gospod Maxwell gospod, in kot do-

¹ Vitez Galahad, vitez od omizja kralja Arturja, znan v pravljici kot vzor nedolžnosti in poštenosti. (Op. prev.)

Pozdrav iz nove domovine: Slov. pevsko društvo »Lira« v Clevelandu.

mladeniške zveze in cerkvenega pevskega zbora je bil prav marljiv, vseskozi narodnega verskega duha. Bil je krojač, pozneje redar in uslužbenec pri ljubljanskem tramvaju. Koj v začetku vojne je šel v Galicijo, katero je celo prehodil. Meseca oktobra je bil v Karpatih ranjen nad kolonom in vsled šrapnela in bajoneta nad križem. Zdravil se je na Moravskem in na Dobrni od 1. novembra do 25. decembra. Na Sveti dan je šel na Vrhniko, odkoder je veselega srca in pogumno šel spet v Galicijo. 3. aprila je pa padel v Karpatih. 16. aprila je bil odlikovan z bronasto kolajno. Še dva njegova brata sta vojaka: Lovro, ki je ranjen in Maksl, od katerega pa ni nobenega glasu. Dragi Ludovik, Bog Ti poplačaj trud za domovino in Cerkev!

† Ivan Zabukovec,

doma iz Zadobrove pri Ljubljani. O smrti tega junaka, ki je bil blag mladenič, podpora družini, ki zapušča sedem majhnih bratov in sester, žalostno mater in očeta, ki je že pet let v postelji, piše njegov poljnik:

»Prav iz srca rad Vam dam natančnejša

pojasnila o Vašem sinu Ivanu, saj je vendar bil moj najpridnejši in najzvestejši vojak, kar sem jih imel, bil mi je kakor brat. Dne 17. junija smo napadli ruske postojanke ob kraju Kosmerzcyn severno od reke Dnjester in ko smo prišli na določen prostor, smo se zakopali. Jaz sem ležal nekaj korakov za Ivanom v jarku. Mrak je že legel na zemljo in streljanje je pojenjalo. Ivan mi je prinesel kruh, a v trenutku, ko je prišel do mene, prileti krogla in ga zadene v levo stran prs, samo dvakrat je vzkliknil in se zgrudil na mene. Zaspal je za večno! Imel je lahko smrt, brez bolečin. Umril je kot pravi junak, kot sin slovenske matere! In On, ki vlada nad nami, mu je bil milostljiv in ni ga pustil trpeti, vzela je njegovo dušo brez bolečin k sebi.

Sedaj biva že v raju in se veseli, rešen je vsega trp-

ljenja in muk. To je plačilo za njegovo hrabrost in zvestobo.«

† Franc Koder,

rojen leta 1889. na Jezerskem, desetenik pešp. št. 7, je odšel s prvimi četami v Galicijo, odkoder je pisal začetkoma svoji materi prav pogostokrat, a utihnil je za vedno, ko je našel najbrž pri Grodeku, pred letom dni, po vročem boju — hladnem grobu. Slutil je menda že prej, da se ne vrne več, ko je pisal materi: »Prav rad žrtvujem življenje za domovino, pa vendar mi je hudo ob misli na moje drage, ki ne bodo vedeli za moj grob, ki bi bil doma gotovo ozaljšan z cvetkami! — Bil je izurjen čevljar, priden in pošten, vesel družabnik in dober igravec. — Zapušča v žalosti in solzah mater, katero je zelo ljubil.

Naj Ti bo lahka bratska zemlja, dragi

Velikanski spomenik Hindenburgu v Berlinu,

v katerega zabijajo žeblice za vdove in sirote.

kaz je navedla njegovo obnašanje napram gospodični Moulton, ko je obiskala Lisheen. Izrazila se je precej omalovaževalno »o stvarci«, kakor je imenovala gospodično Moulton, in čez vse hvalila obnašanje gospoda Maxwella napram ljudem, ki naj bi se brigali za lastne zadeve.

Brezdvoma je torej pripadal gospod boljšim stanovom, a se je iz neznanih, sumljivih vzrokov nastanil preoblečen v tem zakotnem kraju. Pierry je premislil vse možnosti, ki bi ga bile prisilile k temu: domače skrbi in neprijetnosti, pomanjkanje zadostnih sredstev, izgube pri igri, da celo Debbie. A je spet vse zavrgel. Skrivnost se mu je pa kar nepričakovano odkrila.

V prvi pomladi je zapazil, da je gospod Maxwell vsako prijazno mesečno noč oblekel težko volneno suknjo in odšel v samotni gozdiček pod pretvezo, da bi rad na samem še pokadil pipo tobaka. Gozdiček se je nahajal na rebri, a ne daleč od hiše. Nekega večera, ko se je privarila po dolini megla in vse zakrila, se je Pierry splazil za gospodom Maxwellom po poti v reber ter legel oprezovaje za moker trnjev

grm ob stezi. Gozdiček, ki je obstojal iz jelk in nizkega grmičevja, se je v mesečini, ki se je borila z meglo, zdel tajnostno posasten. Med mokrimi jelkami je stopal gospod Maxwell, kakor se je zdelo, ves zamišljen po stezi stertertja. Naenkrat se je ustavil in razlegel se je pridružen krik. Nato se je obrnil in zdelo se je, da se živahno prepira z nevidno osebo. Njegov glas je bil najprej tožeč, nato se je razlegel v plamtečih, pretresajočih besedah; bilo je, kakor bi ugovarjal proti neznanskemu početju. Potem se je zdelo, da je spoznal, kako zaman je njegov odpor, in Pierry ga je slišal mrmrati:

»Če speče v spalnici kraljevi označimo s krvjo,« in nato ga je videl odkorakati globoko v gozdiček.

Pierry je bil ves v strahu, vendar je imel še toliko poguma, da je počakal, kako se bo stvar razvijala.

Čez par hipov se je gospod Maxwell prikazal iz teme in borovcev ter se spet ustavil na jasi.

Naenkrat se je obrnil, kakor bi ga bil kdo zasačil, in zaklical:

»Kdo tu? Ho!«

Pierry je bil prepričan, da ga je norec ali morilec — zakaj za nekaj sličnega je smatral gospoda Maxwella — zagledal, in že je hotel ubežati, ko je oni po kratkem odmoru zopet zavpil:

»Čegavi sta ti roki? — Ha, izključeta mi oči!«

Nato je videl, kako si je morilec drgnil roki, in slišal, kako vprašuje, če more vsa voda iz oceana oprati krivdo njegovih rok.

Več ni hotel vedeti. Lezel je ob trnjevem plotu navzdol in nato skokoma divjal, ko ga je megla dovolj krila, razburjen in s široko razprtimi očmi proti domu.

Vendar je menil, da ni dobro odkriti zadevo drugim, preden se ni popolnoma razjasnila, dalje pa je hotel imeti še drugih očitnih dokazov za njegovo krivdo. Zato je šel naprej v hlev in čakal, dokler ni zagledal za dobre pol ure gospoda Maxwella vstopiti v kuhinjo. Nato je šel tudi sam s slabo gorečo pipo v roki k ognjišču in mirno sedel, kolikor mu je bilo mogoče, zraven žerjavice.

(Dalje.)

Francelj, nam ostane edina tolažba, da se vidimo onstran groba!

† Jožef Kunavar.

Zopet je prišla tužna vest v Moravsko dolino: padel je častne smrti na bojnem polju za domovino in cesarja Jožef Kunavar iz Zaloga, občina Drtija, župnija Moravče. Služil je pri domačem pešpolku šte. 17. Rajni Joško je bil star 20 let, bil je pošten mladenič, blagega značaja, član »Orla«, ud Marijine družbe, član Slov. izobr. društva, izvrsten igralec na ljudskem odru v Moravčah. Nepozabni Joško zapušča žalujočo mater, sestro in brata, ki je od začetka mobilizacije v vojni službi, sedaj na italijanskem bojišču še vedno čil in zdrav. Ko je izvedel o smrti svojega mlajšega brata je sicer žalostno in vendar tolažilno pisal svoji materi: »Bodite potolaženi; je že božja volja taka, da je moral darovati svoje mlado življenje za domovino in cesarja.«

Čevljarska zadruga v Mirnu.

(Glej sliko na str. 103.)

Šele izbruh vojne z Italijo nam je pokazal, kako velikanskega narodno-gospodarskega pomena so za naše ljudstvo večja obrtno-zadružniška podjetja. Če se že v mirnem času preživlja stotine in stotine ljudi od dela, ki jim ga nudi to podjetje, se še bolj vidi to v vojnem času, ko stopi skoro vsa obrt v službo domovine in preskrbuje naše hrabre vojake z vojaškimi potrebščinami.

Tako podjetje, ki je zrastle na naših domačih tleh in ki je stopilo sedaj za čas vojske v vrste braniteljev naše zemlje,

Bolgarski car Ferdinand ob Črnem morju.

je tudi Čevljarska zadruga iz Mirna pri Gorici, ki se je morala vsled bližine vojnega pozorišča preseliti na Štajersko v Vrbovec, kjer je dobila pod streho tamonje graščine prevzvišenega škofa ljubljanskega varno zavetje.

Zadruho je ustanovil leta 1908. preč. g. dekan tolminski Ivan Rojec, deželni poslanec na Goriškem. Z ustanovitvijo te zadruge je imenovani gospod neizrečeno veliko koristil svojim Mirencem, med katerimi je do izbruha vojske z Italijo služboval tam kot župnik. Cel Miren je skoro živel samo od zaslužka v zadrugi. Ko je

pa napočila svetovna vojska, se je izdelovanje čevljev začelo vedno bolj dvigati, tako da je sedaj uslužbenih v zadrugi nad 400 revnih delavcev, kojih družine bi bile sedaj brez tega dela vržene v revščino in pomanjkanje. Da ni bilo preč. g. dekanu lahko dvigniti to podjetje na to višino, je razumljivo, če se pomisli, da je isto zrastle iz malega začetka ter podprto večinomoma le z lastnimi močmi in s trudom preč. gosp. poslanca.

Na tretji strani priobčena slika nam kaže lastno poslopje in delavne moči zadruge, v sredi pa preč. g. dekana Ivana Rojca in izvira še iz mirnih časov. Sedaj se je seveda osobje zadruge štirikrat pomnožilo, poslopje pa stoji prazno in pusto ter čaka veselejših časov, ko se bodo lahko vsi delavci zopet vrnili pod njegovo streho.

Svetovna vojska.

Sovražno butanje ob goriško bojno črto se spet nadaljuje. Po premoru 28. oktobra je pritegnil sovražnik nove sile s tirolske fronte, ki naj bi prodrle proti Gorici. A odpor naših čet presega že vsako mero; kaj vse zdrže, koliko železnosti je v njih junaških srcih, tega mi niti pojmiti ne moremo. Ni besede, ni izraza, ki bi mogel zadostno označiti to orjaško borbo za Doberdob, za goriško območje, za postojanke pri Plaveh, pri Tolminu in v krnskem pogorju.

Velikanske so izgube sovražnika, v desetdnevni boj je izgubil 150.000 mož, naše čete je pohvalil sam presvetli cesar v najvišjem armadnem povelju. Z visokim priznanjem se je spomnil slavnih činov naše izvrstne artiljerije. In naše čete so si zaprile, da se ne umaknejo iz svojih postojank, dokler je kapljica krvi v njih

žilah. Čez mrtvo armado bi bila pot Italijanom prosta v Gorico, a da to armado uničijo, nimajo moči. Zaman je vsak na-

Bolgarski generalni štab z vojnim ministrom.

por, zaman vsako klanje — Italijani imajo samo izgube in morajo bežati iz že osvojenih jarkov, za marsikaterim bo točila solze v lepi Italiji mati, žena ali nevesta.

Boji na Ruskem se vrše v bistvu brez vsake izpremembe. Ruski napadi nimajo pravega uspeha, kajti naše čete jih zmerom prej ali slej odbijejo. Če se kje vtisne bojna črta, jo pa drugje potisnejo nazaj. Rusi so izkušali omajati že na vseh točkah naše obrambne pozicije; napadli so pri Dvinskem, ofenziva južno od trdnjave je pomenila zanje občuten poraz, ker so naši s protinapadom potisnili njihove čete daleč nazaj. Pri Čartorijskem so se bili boji z menjajočo se srečo, slednjič so naše čete zmagale, napad pri Bučacu so poizkušali Rusi zaman.

Obstreljevanje Varne ni imelo posebnega pomena; napad je imel samo značaj demonstracije.

Boji pri Dardanelah so se izpremenili v majhne praske med posameznimi baterijami.

Na Francoskem so se vršili boji na posameznih točkah brez velikega pomena.

Ruski kozaški stotnik.

V francoski in angleški zbornici vlada velika skrb in vsestransko vpraševanje radi

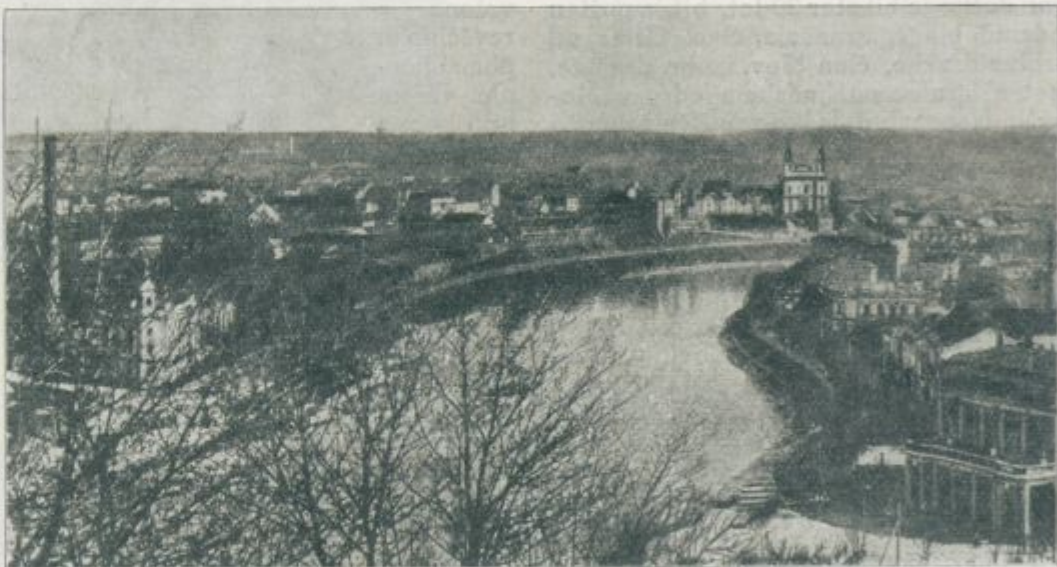
vojaških in diplomatičnih neuspehov dosedanjih vlad.

V Srbijo pa se zaigrizujejo zavezniške armade kakor svoj čas v Rusijo. Železni valj drobi počasi, a sigurno, melje srbsko armado, si utira pot čez najsilnejše postojanke srbske obrambne črte. Udarci sledi udarcu. Tekom tedna so naše in nemške čete prodirale proti Kragujevcu. V hudih bojih so si osvojile najprej utrjene postojanke na severu, 1. novembra so razvile svoje zastave v Kragujevacu, v predzadnji srbski trdnjavi, in nato nastopile neumorno svoj pohod proti jugu. Zahodno krilo je zavzelo že Užice, Požego in Čačak. V prostoru med Jagodino in Kragujevcem se je začel sovražnik umikati.

Bolgari so tekom tedna naleteli na obupen odpor ob timoški črti. Vrgli so Srbe nazaj in stoje že v prostoru Boljevac-Lipnica. Trdovratno se branijo Srbi v dolini Morave ter zadržujejo bolgarsko prodiranje od Vranje. Na vzhodne utrdbe Niša že streljajo težki bolgarski topovi. Usode Srbije ne izpremeni nobena pomoč, ki jo glasno obljublja njeni zavezniki. Srbska armada ima dan na dan slabši položaj.

lezljiva. Toda kazen za trdovratnost je včasih tako huda, da bi bilo bolje, če bi trdovratnost do konca ostala neomajana. Nalezljivosti niso več tajili, a trdili so, da se kužilo ne širi naravnim potom. Če bi bili namreč to priznali, bi se bili morali obdolžiti velike zmote in še večje krivde. Zato so tem rajši iskali čudnih, nerazum-

klopi iz cerkve; predsednik zdravstvenega sveta je s štirimi člani vse preiskal, a ni našel nič sumljivega. Vendar pa je »bolj iz pretirane opreznosti kot iz potrebe« dal umiti deske stene in klopi, da bi ljudi pomiril. Ti pa so v tem videli samo potrdilo svoje sumnje in so brž razglasili, da so bile v stolnici vse klopi namazane.

Rusija: Pogled na mesto Vilna.

O kugi.

(Po Manzoni — »I promessi sposi« — prosto prevedel Konrad Theuerschuh.)

(Dalje.)

Zato zasluži ljubav in srčnost teh menihov, da se je spominjamo z občudovanjem in hvaležnostjo, posebno, ker so se žrtvovali brez upa na časno korist. »Če bi ne bilo teh mož, bi bilo vse mesto pokončano,« pravi zgodovinar Tadino. »Občudovanja vredna je njih požrtvovalnost, ker so skoro brez mestne podpore vzdrževali toliko tisoč revežev.« V sedmih mesecih je bilo namreč v lazaret sprejetih 50.000 ljudi.

ljivih vzrokov; dobili so jih dovolj v splošnih, po vsej Evropi razširjenih predsodkih. Povzročitelji kuge so bili po njih mnenju ljudje, zlobneži, ki so se zarotili, da s čarodějstvi, kužnimi strupi in hudičevim pomočjo uničijo človeštvo. Slučajno je ravno prejšnje leto španski kralj Filip IV. opozoril namestnika v Milanu, da so iz Madrida ušli štirje Francozi, ki so bili osumljeni, da so razširjali strupene, nalezljive maže; pazi naj, da ne pridejo v Milan. Namestnik je to sporočil zdravstvenemu svetu, a tu se za svarilo ni nihče zmenil. Sedaj pa so se zopet spomnili na to in vsem se je sum izpremenil v gotovost.

Pa ne samo klopi, tudi stene in celo vrvi zvonov.

Prihodnje jutro pa je vznemiril ljudi še drug čuden dogodek. Po vseh mestnih delih so bile stene in vrata namazana z neko blede umazano tvarino; pege so bile take, kot bi bile z gobo narejene. Najbrž je bila to le razposajena šala, ali pa so storilci imeli namen javno zmedo še povečati. Zdravniki so ono tvarino preizkusili na psih, a brez posledic. Večina njih je bila mnenja, da je to samo neumestna šala. To kaže, da so bili nekateri še toliko razsodni, da niso videli strahov, kjer jih ni bilo. Navadni meščani pa so prišli povse ob um. Hišni posestniki so osmodili namazana mesta z gorečo slamo, zgrazali so se in grozili. Tujce, katere je izdajala obleka, so napadali na cestah in so jih vlačili k policiji. Tu so jih izpraševali, dokazati pa jim niso mogli ničesar in so jih izpustili. Sodniki so bili še zmeraj sposobni za dvom, razmišljanje in mirno sodbo. Zdravstveni svet je razglasil, da bo na vsak način izsledil krivce in jih najstrožje kaznoval; in to v »tolažbo in pomirjenje ljudstva« — pomislil pa ni, kako na ta način utrjuje predsodek, ki je postal pozneje tako usoden. Dočim je zdravstveni svet iskal krivcev, so jih seve mnogi že našli; dolžili so tuje in domače plemennitaje, zdravnike itd.

Vendar so se še dobili ljudje, ki so trdili, da ni prave kuge, ker vsi bolniki ne umrejo. Da bi odstranil vsak dvom, se je zdravstveni svet poslužil čudnega, zelo nazornega dokaza. Na binkoštno nedeljo so imeli meščani navado, da so hodili na pokopališče sv. Gregorja molit za žrtve zadnje kuge. Tega dne je slučajno umrla neka družina, ki je bila precej številna.

(Dalje.)

Potopitev angleške križarke in torpednega rušilca v Severnem morju.

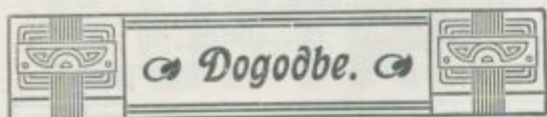
Sedaj tudi ljudje sami niso več tako trdovratno zanikali kuge, posebno, ko se je epidemija razpasla tudi med višjimi sloji, dočim je doslej gospodarila le med priprostim ljudstvom. Tudi najtrdovratnejši niso več trdili, da bi bolezen ne bila na-

Dva dogodka sta ljudi v tej veri še potrdila. Nekateri so trdili, da so 17. majnika zvečer videli, kako so neznani ljudje v milanski stolnici namazali leseno steno, ki je ločila prostore za ženske in moške. Še ponoči so odstranili to steno in bližnje

Dokaz, kako so se priljubile med cenj. občinstvom naše razglednice, spričuje najbolj sledeča

Šesta skupina razglednic „Voj-ska v slikah“ izide sredi novembra.

Deli čistega dobička je namenjen gor. beguncem in slov. oslepel. vojakom.

Vztrajni kočijaž. Lord William Draggs si je dal narediti majhno jadrnico, ki je kmalu dogotovljena čakala v pristanišču Brigtona. Čez nekaj časa jo je hotel lord preizkusiti in zato si je najel kočijo, ki ga naj bi popeljala v pristanišče. To je bilo ravno 20. septembra 1887. leta. »Le počakajte tu!« je dejal kočijažu in velel brodarjem, naj odrinejo. Mislil je namreč samo eno uro izostati; toda jadrnica je tako hitro smuknila in tako lahko plavala, zrak je bil tako prijeten, da je Sir William sklenil, še ne izstopiti, ampak je takoj začel svojo vožnjo okoli zemlje.

Toda kaj je naredil kočijaž ob bregu Brigtona? Naredil je, kakor se mu je naložilo, to se pravi: čakal je. Cel božji dan in še naslednji in še naslednji dan se ni ganil z mesta in je šele zvečer odpeljal domov, ker ni bila njegova dolžnost čakati ponoči. Preteklo je leto dni in Sir Williama še ni bilo nazaj, toda

V angleškem ministrstvu:

- Sir, Nemci so napadli Srbijo.
- Tako?... potem naj Francozi takoj vdero na Grško!

kočijaž je še vedno potrpežljivo čakal; sedel je na svojem kozlu, kadil pipico in je držal svoj bič v rokah. Končno je le bilo dano znamenje, da prihaja jadrnica gospoda lorda, in sicer 12. maja 1889. Jadrnica se je vrnila popolnoma nepoškodovana s svojim gospodom, ki je bil prav dobro razpoložen. Prva znana oseba, ki jo je lord zagledal, ko je stopil na suho, je bil kočijaž, ki ga je še vedno potrpežljivo čakal.

Lord se ni popolnoma nič začudil. »Prav,« je rekel, »koliko je račun?«

Kočijaž je segel v žep in izvlekel na dan skrbno sestavljen račun. Znašel je okoli dvajsettisoč kron. Ne da bi izpremenil potez na obrazu je sir iztrgal iz svojega zapisnika list, ga izpolnil in oddal kočijažu. Potem ga je kočijaž še peljal domov. Lord je izstopil in hotel v vilo.

Toda kočijaž mu je zastavil pot in rekel: »Kaj pa vožnja?«

»O da, je že res!« je odgovoril lord in mu dal še dva šilinga voznine.

Kralj in plesalski mojster. Kralj Friderik Vilhelm I. Pruski si je zelo prizadeval, da bi svoje ljudstvo tako vzgojil, da bi bilo marljivo in varčno. Kadar je hodil po cestah, je mimoidoče večkrat ustavil in jih povpraševal po vzrokih njihovega postopanja, pa je bil zelo nevoljen, če se mu je vzrok zdel nezadosten. Pri tem so se dogajali večkrat komični prizori, katerih nekaj nam pripoveduje predsednik dr. Benekendorf v svojih »Charakterzüge aus dem Leben Friedrich Wilhelm I.«. Neki plesalski mojster, Francoz po rodu, je šel nekoč na izprehod in bi slučajno moral na široki cesti srečati kralja. Komaj ga je zagledal, se je obrnil in je takoj zbežal. Kralj pa, to zapazivši, je zapovedal svojemu adjutantu plesalca zasledovati in ga vprašati, zakaj beži. Francoz je zapazil, da ga zasledujejo, in takoj je korake še bolj pospešil, tako da so on, adjutant in v določeni razdalji tudi kralj dospeli

do Köpenskih vrat. Tu se je zatekel plesalec v neko njemu znano poslopje in se je v največjem strahu skril na pōdu. Kralj je med tem tudi tja dospel in zapovedal človeka, ki se je skril, izvesti na svetlo. Nato se je vse preiskalo in ko so slednjič pritirali ubogeja mojstra iz mrve, so ga pripeljali pred kralja.

Ta ga je ogorčen vprašal: »Kdo pa si ti?« Francoz je jecljal in slednjič spravil iz sebe, da je plesni učitelj.

»Kaj? Ti si plesni mojster, pa ne znaš bolje teči!« — »Ubeženec mora,« se je obrnil kralj k svojemu adjutantu, »štiri tedne pri cerkvi sv. Petra prod in pesek voziti!«

To se je tudi zgodilo, ubogi plesni mojster je celo svoje življenje pomnil svoje srečanje s kraljem.

Nekaj zabavnega o suflerju. Ta »rešilni pas« igralcev, ki drži nad vodo v veletoku besed, sedi v svojem nastavku, sliši sicer mnemja množice, vidi je pa ne. Kljub temu pa je često najboljši opazovalec množice in najboljši sodnik uspeha. On ugaane in sluti že na komaj vidnih znamenjih, če igra uspeva, če se poraja med poslušalci zanimanje ali nevolja. Zato ga mnogi avtorji izprašujejo o uspehu.

Posebno slaven je bil sufler Leaudand v Parizu, ki je veljal kot proročišče celega gledališča. Bil je izvrsten šepetavec, čigar glasu se ni nikoli slišalo v parketu, igralec pa ga je popolnoma razumel. Nekega večera je nastopil Frederik Lemaitre, splošno ljubljen junak, v vlogi Don Cezarja pred suflerjevo jamo in rekel, tako da so ga lahko razločno slišali: »Jaz znam svojo vlogo sam dobro. Če me boš še enkrat prekinil s svojim šepetanjem, ti bom zagnal čevljev v glavo!« Čevljev Don Cezarja je bil pa velik in se je zdel precej trd. Leaudand je torej molčal. Ravno oni večer je pa Lemaitre obtičal, kajti v kritičnem trenutku mu sufler ni pomagal. Veliki igralec pa tudi ni bil v zadregi. Obrnil se je z ogorčenjem na ljudstvo in rekel: »Vi vidite, slavne dame in gospodje, da je sufler postal nem!« Poslušalci so zagnali buren smeh in predstava se je nadaljevala šele potem, ko se je sufler vendarle omehčal in pomagal. V zadnjem dejanju je bil Lemaitre že zopet v nevarnosti, da mu zmanjka nit. Tedaj mu je Leaudand tiho zaklical: »Steklenico burgundca, sicer ti

Angleško-francoske čete se izkrcujejo v Solunu.

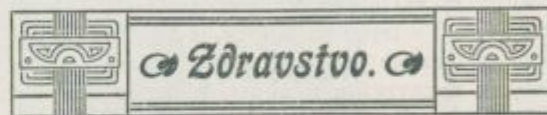
ne pomagam dalje!« Nesrečnež je moral z enakim šepetnim glasom končati nenavaden dialog: »Dobro, eno steklenico, toda sedaj moj odgovor!« In sufler mu je povedal rešilne besede: »Do jutri, markiz, in Bog Vas obvaruj.«

Bolezen darežljivosti. Nek poseben tekmelec kleptomaniji je vstal med bogatini in premožnimi. Namesto neprestane tatvine trpijo ob novi bolezni; ljudje se hočejo vsega iznebiti, in sicer hočejo svoje premoženje in imetje na kakršenkoli način razdati. Mnogo slučajev te bolezni je vzbudilo zanimanje med zdravniškimi krogi. K najpomembnejšim spada neka angleška gospa, ki je živela v najvišjih krogih.

Pred nekolikim časom je kazala dama čudno navdušenje, vsem prijateljicam in znanam podeliti darove. To navdušenje je pri njej tako naraslo, da je uporabila vse svoje

dohodke, da bi zadostila zahtevam svoje bolezni. Neprestane zahteve, ki jih je imela na možno denarnico, so slednjič vzbudile njegovo pozornost in mislil je, da ona denar zaigra. Preiskave, ki so jih začeli, so pa dokazale, da je ta sum napačen, in od opazk znancev in prijateljic gospe so odkrili, čemu porablja denar. Poklicali so živčnega zdravnika, ki je svetoval potovanje v inozemstvo, pri čemer bi gospa dobila nove vtise in bi dogodki bolnico spravili na vse druge misli. Svet so poslušali in mu sledili, uspeh pa je bil, kakor so si ga želeli.

Popolnoma drugače se je končal neki drugi slučaj, s katerim je postregel znani angleški zdravnik svojim dijakom pri predavanju. Žrtev je bil v Londonu živeči bankir, ki je opustil svojo obrt, toda si nabral precejšnjo vsoto. Potom darežljivosti pa se je tekom dveh let popolnoma uničil. Zapustil je zjutraj svojo hišo s polnimi žepi zlata in bankovcev, katere je delil vsakemu brez razločka. Razen tega je odločil mnogim zavodom velike vsote. Ko je izčrpal svoje imetje v denarju, je začel deliti nepremičnino, da bi mogel svoji bolezni še nadalje streči. To ravnanje je spravilo njegove sorodnike v zadrego in na misel, da mož ni pri pravi pameti. Sloveči živčni zdravnik se je izrazil, da je to slučaj prehude bolezni darežljivosti. Ko je bolnik izvedel, kaj menijo o njem, je postal tako razdražen, da so ga sklenili peljati v zdravilišče za umobolne.

Griza, sadje in mleko. Sliši se, da umrje tuintam otrok od griže. Sodba je hitro gotova: sadje! Nezrelo, sparjeno sadje. Ako pa vprašamo po starosti umrlih otrok, izvemo čestokrat, da sploh niso še bili zmožni uživati sadja — in ko bi bili tega zmožni, morda ne bi bili umrli od griže. Marsikdo umrje na griži, ki ni okusil sadu, dočim ostane deček, ki si je natrpal želodec z nezrelim sadjem, zdrav. Ako bi bilo nezrelo sadje tako škodljivo, potem bi morala nastati vsako poletje huda griža med otroci, saj potržejo dober del sadja, ko je komaj naredilo glavice. Posebno na Krasu, kjer ne dočaka po nekaterih krajih sad dozorjenja — najstarejši človek v vasi ne vé tam drugega, kakor da se potrže in pojé zelen sad, a tudi najstarejši človek v vasi se ne spominja, da bi bil kdo obolel radi tega. Ali povzroči sadje grižo ali ne, o tem niso bili enakega mnenja zdravniki našega časa. Slavni Tissot je učil, da obvaruje zrelo sadje griže, ker odpravi gnijoče snovi iz čreves, nezrelo sadje povzroči pač lahko malo letanja, ne pa hude, nalezljive griže. Drugi zdravnik iz iste dobe pravi, da je povod mnenja, da je sadje krivo griže, to, ker se razpase griža rada koncem poletja, in dokazuje na podlagi svojih izkušenj, da ni temu tako. Med drugim poudarja, da se je začela v nekem kraju na Nemškem griža leta 1743. že pomladi, ko še ni bilo sadu, razen jagod. Griža je razsajala samo med vojaško posadko, ki ni mogla kupovati jagod, in je nehala, ko je dozorelo grozdje in so si ga lahko natrgali vojaki. Sadje torej ni nikakor vzrok gnile mrzlice in griže po vojaških taborih.

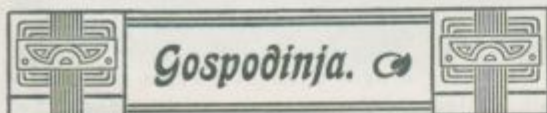
Zdi se, da je bilo sadje tačas zelo drago, kajti poleg drugih dokazov navaja oni zdravnik še tega, da si ne more misliti, da bi kupovali vojaki sadje, ko jim ostane od njihove plače komaj za funt mesa.

Tissot je opozarjal na to, da ni nastopila griža ravno ob dobrih sadnih letinah in da je izostala iz griževnih krajev, kadar so obsadili take kraje s sadnim drevjem. Griževnim bolnikom je priporočal Tissot sadje. V zdravniškem vestniku je pripovedoval, da je bilo

v neki hiši enajst griževnih bolnikov, devet od njih je sledilo njegovemu svetu in je uživalo sadje in ozdravelo — umrla sta gospodinja in njen vnuk, ker je zdravila gospodinja otroka in sebe z žganjem in drugimi tvarinami, ki povečajo vročino. — Tako navaja Tissot več slučajev in sklepa z nasvetom, da bi uživali ljudje ob griži dosti sadja, posebno grozdja, ki odvaja ravno vse, kar povzroča grižo. Več drugih zdravnikov istega časa govori o starem predsodku zoper uživanje sadja, njim se pridruži nekaj sedanjih zdravnikov — ali če slišimo, da je umrl otrok od griže, rečemo hitro: sadje! Gotovo je, da ni zdravo sparjeno sadje, pa tudi druge sparjene in postane jedi niso zdrave. Kaj ni krivo griže pogostoma mleko? Mleko, ki stoji v vročih prostorih, mleko, ki se je navzelo boleznih od bolne živine, mleko, ki se nosi in privaža poletne dni iz daljnih vasi, ki se kisa v nečedni shrambi? — Griže dojenčkov je na vsak način krivo mleko, bodisi kravje ali materino. Posebno sedanje dni, ko je pomanjkanje mleka. Ni čuda, če obole otroci in odrasli, ker je mleko namešano od par dni vkup itd. — V času griže bi se sploh moralo vsako mleko pred uživanjem prevreti in dobro prevreti, ne samo segreti. Kislo mleko bi se moralo sploh prepovedati, kjer ni primerne prostora za to. A kako se dela? Za dojenčke nalijejo mleko v steklenice in jih postavijo v toplo vodo v kotel. Tam se pari morda ves dan in otrok naj ne dobi griže! Voda, ki je primešana mleku, ni vselej prekuhana in čista. Drugi imajo mleko lepo na solncu, od jutra do večera. Potem se naliže in zmeša zjutraj kuhana kava z nezavretim mlekom, ki se je navzelo tačas polno bacilov. — In druge jedi? — Drva so draga. Pa tudi, kjer jih imajo, skuhamo radi udobnosti (posebno po gostilnah) fižol, krompir in podobno, a tudi druge jedi, za več dni vkup. Mar ni tu pravi vir poletne griže? Po tisti jedi, posebno mesni, začne klati in ščipati — potoži in vsak bo rekel: sadje! Ali pa kumare. Tudi glede kumar je napačno občno mnenje. Kumara hladi, zato jo je treba napopati, da ni želodcu prehladna. Po kumari se ni treba hitro naliti z vodo, jesti jih je treba s kruhom, pa ne bodo škodile. Seveda se ne smejo pariti več dni na solncu. Na Hrvaškem jedo kvašene kumare s kruhom, pa se ni še slišalo, da bi dobili grižo od tega. Poleti si želi vsak hladne večerje, a ravno poleti bi morala biti vsaka jed sveže pripravljena, dobro prekuhana ali prepečena. Seveda si želi gospodinja in kuharica oddiha, a kadar gre za zdravje domačih, ne sme biti nikakega ozira na trudnost. In če je že bila večerja mrzla, naj popravi želodec dober gorak čaj iz jagodjega ali šipečjega listja.

Prebava se uredi. Pest zelenega jagodjega listja, pest pirike, pest kislice, rmana, boceča, cikorijske, zdravja vsega sveta, volovjega jezika, razreži in nalij z vodo toliko, da pokrije, in kuhaj v lončeni posodi poltretjo uro, potem precedi in spravi v steklenico. Pij zjutraj na tešče kupico te vode in zvečer dve uri po večerji.

Krvavi kašelj. Stolci gnilo korenino in zmešaj prah s sladkorjem, jemlji večkrat žličko na vodi.

Kuhaj na samokuharju. Letos je kurjava posebno draga, drag pa je tudi gospodinjčin čas. Zato se gospodinjčine oprijemajo vsebolj samokuharja, ki ji dogotovi, kar je začela ona, dočim gre ona za svojim delom. Samokuhar je bil že večkrat opisan, lahko si ga pripravi vsaka gospodinja sama. Jed se pripravi in

zavre na ognjišču in dene v samokuhar, kjer vre naprej, ne da bi treba mešati jed ali prilagati na ogenj. To je gospodinjči velika pomoč. Zdaj so uvidele varčne gospodinjčine, koliko dela in stroškov naredi tudi kuhanje več vrst jedi za kosilo ali večerjo in jele so kuhati kar vse vkup; namesto da bi bila juha, potem kako meso in prikuha posebej, se dene vse vkup v lonec in dobi se tečna in okusna jed. Pri mesu je treba paziti, da ne pride kaka koščica vmes in v zobe. Sicer je to velikansko prihranjenje stroškov v malem, v leto dan bi ga bila gospodinja vesela. Gospodom pri mizi je treba to uvaževati in zadovoljiti se z eno jedjo. Ravno tako tudi družina ali posli na kmetih, ki so v marsičem bolj izbirični kakor marsikak posestnik. Vojni čas je, zadovoljiti se je treba z najpotrebnejšim. Tu nekaj jedi, ki pridejo prav okusne na samokuharju in prav po ceni:

Svinjska glava s šaro. Zavri in posoli krop, deni vanj $\frac{1}{2}$ kg presne svinjske glave in zelenjave kakor za mesno juho, tudi lavorjev list. Naj vre 40 minut na ognjišču, potem stresi h glavi navrhan krožnik na tenko zrezane kanre (koleraba podzemna), $\frac{1}{2}$ kg krompirja,

„Kako je hudo, če je človek šibak; preden pridem do krušne karte, omagam na poti. Spet me čaka teden stradanja.“

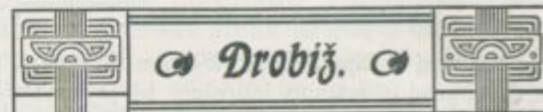
podmeti žlico moke na čaši kislega mleka, razbeli in vlij žlico masti, premešaj vse in ko je prevrelo, deni v samokuhar, v poldruhi uri bo gotovo.

Koštrunovina z zeleno. $\frac{1}{2}$ kg koštrunovine obreži od loja, razreži in zarumeni loj. Deni vanj žlico druge masti, čebulo, na kocke zrezano meso in dva gomolja zelene. Praži četrt ure, stresi k mesu 350 g riža ali ješprenčka, daj par paradižnikov, par gob (ako ni svežih, pa suhih), posoli in zalij z $\frac{1}{2}$ litrom kropla. Ko je dobro prevrelo, postavi v samokuhar, kjer bo v treh urah gotov. Zadostuje za pet oseb.

Fižolovo stročje z ribo. Razreži in pripravi ribo, ki je lahko boljše ali slabše vrste. Glavo in kosti zaveži v vrečico, opari $\frac{1}{2}$ kg stročja in deni ga v vrečico vred v $\frac{1}{2}$ liter kropla. Ko je vrelo 10 minut, vrzi vanj še 1 kg krompirja, razrezano in posoljeno ribje meso in deni v samokuhar, kjer bo gotovo v treh urah. Zabeli se lahko prej ali malo pred kosilom z žlico razbeljene masti in malo zarumenjene moke.

Polenovkina solata. Kuhano ribo razkosaj in polij z mešanico dveh žlic gorčice, žličke soli, dveh žlic vinskega kisa, žličke sladkorja, praška popra, žlice sesekljanega čebule in dveh žlic olja. Riba se mora kvasiti eden do dva dni v tej marinadi.

Krompir je dober, če se naredi pena, ako ga razrežeš in drgneš polovici drugo ob drugo.

Kazen za bojzljivost. Leta 1642. je napadel švedski general Torstenson Lipnico. Pred mestnimi vrati so se sprijeli z njim cesarski pod vodstvom nadvojvode Leopolda in generala Piccolomini. Tedaj je prijel strah nekaj vojakov iz regimenta Madlonovega, bežali so in za njimi so bežali tovariši, ves polk je prišel iz reda. Ko se je zbral po končani bitki pred mestom, so ga obkolili drugi regimenti. Na odprtem polju so tožili in sodili tovariše. Vsak madloncev je moral mimo Piccolomini in je moral položiti orožje k nogam svojega generala. Sodba se je glasila: Zastave polka se zažgo. Vsi stotniki in častniki bodo obglavljeni, od moštva bo obešen vsak deseti mož. Regiment je osramotil svoje ime, regiment ne obstoji več. — Leopold je izpremenil kazen v toliko, da so bili častniki ustreljeni. Odsekali so pa glavo polkovniku in potaknili so ostalo moštvo v druge regimente.

Tiskarski škrt. V spisu, ki ga je izdal znamenit dušeslovec, je stala zelo surova opazka. Da bi poučil stavca, je napisal učejnjak v svoj rokopis: »Il faut guillemetter tous les alinéas — vse odstavke se mora staviti v ušesca.« Mesto tega je imel spis, ko je izšel, sledečo opazko, ki naj bi bila obenem moto vsemu delu: »Il faut guillotiner les alienes — vsem norcem naj se posekajo glave.«

Kdor ima slabe zobe, ga pogosto muči zobobol. Bila bi lahkomišelnost, če bi kdo, kadar je zdrav, ne mislil na te silne bolečine in se jim ne izkušal izogniti. Svetujemo torej našim čitateljem bolečine lajšajoči rastlinski esenci fluid z zn. »Elsa-Fluid«. Ta ne olajša pri nenadno nastalem zobobolu le takoj bolečin, marveč tudi zabrani, da bi se bolečine povrnilo, ako se zobje vsak dan z njim snažijo. Njegov razkužujoči učinek in prijeten duh odstrani tudi neprijeten duh iz ust, 12 steklenic tega tudi druge bolečine lajšajočega domačega sredstva pošilja na vse kraje franco za samo 6 K lekarnar E. V. Feller, Stubica. Elsatrg št. 331 (Hrvaška). Kdor ima slabe zobe, navadno tudi slabo prebava, ker ne more dovolj prežvečiti. Pri motenju prebave naj se vzamejo nalahno odvajajoče Fellerjeve rabarbarjeve kroglice z zn. »Elsa-Pillen«. 6 škatlic stane 4 K 40 h franco in priporočamo, da se naroče obenem z »Elsa-Fluidom«, da je to dvoje zdravniško priporočeno sredstvo vedno pri hiši. Kdor hoče na izprehodih, potovanjih in na prostem imeti takoj učinkujoče sredstvo pri roki, temu priporočamo stekleničico Fellerjevega Elsa-Fluida. To stori dobro. (v)

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela

Krajevni znaki za »Orle«, kakor in pntlje z naplji za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani. Odgovorni urednik Josip Klovár.